University of Mumbai

क्र. परीक्षा/सुविधा/ ४०७७ २००८.

परिपत्रकः

विषयः- दृष्टिहीन, अल्पदृष्टि आणि अस्थिव्यंग, सेरेब्रल पाल्सीने बाधीत झालेल्या व्यक्ति, लिहीण्यास सक्षम नसल्यास त्यांच्या मागणीप्रमाणे <u>परीक्षेसाठी लेखनीक पुरविणे व अतिरिक्त वेळ देणेबाबत.</u>

संदर्भ:-१) मा. मुंबई उच्च न्यायालय यांचे याचिका क्रमांक ७०/२००२ व १२९/२००३ प्रकरणात दिनांक १६ नोव्हेंबर, २००६ चे आदेश.

२) मुंबई विद्यापीठ, परीक्षा विभागाचे दिनांक १५ डिसेंबर, १९९३ चे परिपत्रक क्र. परीक्षा/वाणीज्य/१२३७.

३) मुंबई विद्यापीठ, परीक्षा विभागाचे दिनांक ३ नोव्हेंबर, १९९८ चे परिपत्रक क्र. परीक्षा/परीक्षा नियंत्रक/३२५.

मुंबई विद्यापीठाच्या विविध शैक्षणिक विभागांचे संचालक/विभाग प्रमुख, प्राचार्य, कला, वाणिज्य, विज्ञान, शिक्षणशास्त्र, वास्तुशास्त्र, अभियांत्रिकी, औषध निर्माणशास्त्र, विधी, व्यवस्थापन शिक्षण व तत्सम महाविद्यालये इत्यादी सलंग्न महाविद्यालये, मान्यताप्रत संस्थांचे प्रमुख, प्राध्यापक नि संचालक, दूरस्थ शिक्षण संस्था, प्रभारी समन्वयक व सहाय्यक कुलसचिव, रत्नागिरी, उपकेंद्र यांना या परिपत्रकाद्वारे असे कळविण्यात येते की, अपंग कल्याण आयुक्तालय, पुणे, महाराष्ट्र राज्य यांचे २० डिसेंबर, २००६ चे परिपत्रक क्रं अकआ/प्र–७/ लेखनिक / सुविधा/ ०६-०७/२९५१ सोबत जोडले आहे . त्यात सुचविलेल्या तरतुदी/सोयी सुविधा विद्यापीठाच्या व विद्यापीठा तर्फे घेण्यात येणा–या परीक्षांना प्रवेशित होणा–या (विषयात नमूद केलेल्या) परीक्षार्थींना योग्य त्या फेरफारासह लागू करण्यात येत आहेत.

तरी त्यांची अंमलबजावणी करून त्याचा तपशील विद्यापीठाकडे वेळोवेळी पाठविणे आवश्यक आहे.

(स्वाक्षरी) ०३/०५

प्रा. विलास बी. शिंदे
परीक्षा नियंत्रक

मुंबई - ४०० ०९८.
३ मे, २००८.

५) उमेदवाराने परीक्षा आयोजित करणा-या संबंधित यंत्रणेकडून लेखनिक घेणार आहे किंवा उमेदवार स्वतः लेखनिकाची व्यवस्था करणार आहे याचा अर्जात स्पष्ट उल्लेख करावा.

६) परीक्षा घेणा-या यंत्रणेने परीक्षेच्या आवश्यकते प्रमाणे लेखनिकाची निवड करुन जिल्हा/विभागीय किंवा राज्य पातळीवर त्यांचे पॅनेल तयार करावे.

७) लेखनिकाचे पॅनेल हे आवश्यकते प्रमाणे त्या-त्या शाखेनुसार उदा. कला, वाणिज्य, विज्ञान, गणित, अभियांत्रिकी, वैद्यकीय इ. विषयाप्रमाणे करावे व फक्त सक्षम आणि पात्र लेखनिकाचा त्या पॅनेल मध्ये समावेश करावा.

८) शक्यतो परीक्षार्थी व लेखनिक हे एकाच शाखेचे असावेत.

९) उमेदवाराने स्वतःचा लेखनिक आणला असेल व जर तो लेखनिक आणि उमेदवार एकाच शाखेचे असतील तर तो लेखनिक उमेदवाराचे शैक्षणिक पात्रते पेक्षा एक पायरी / टप्पा कमी असावा. मात्र लेखनिक व उमेदवार भिन्न शाखेचे असल्यास त्यांस ही अट लागू राहणार नाही.

१०) वर उल्लेखलेल्या शिवाय इतर कोणतेही निर्बंध लेखनिकाच्या निवडीवर असू नयेत.

११) काही अपवादात्मक परीस्थितीत परीक्षा सुरु होणाच्या ऐनवेळी लेखनिक बदल्यास मान्यता देण्याचे अधिकार मुख्य समवेक्षक यांना राहतील.

१२) वेगवेगळ्या विषयाच्या पेपरसाठी एका पेक्षा अधिक लेखनिक वापरता येणार नाहीत. मात्र वरील ११ प्रमाणे अपवादात्मक परीस्थितीमध्ये बदल करण्याची परवानगी देण्यात येईल.

१३) लेखनिकाच्या मान्यतः पत्रात खालील माहिती / तपशील मनूद करण्यात यावी.

१. परीक्षेसाठी उमेदवारास द्यावयाचा जादा वेळ

२. लेखनिकाच्या वेगळे / स्वतंत्र बसण्यासाठी करण्यात आलेली व्यवस्था

३. प्रत्येक पेपरवर परीक्षेचा दिनांक, विषय याबरोबरच लेखनिकाचे नाव इ. तपशील छापण्यात येणार असल्याची माहिती

४. अपवादात्मक परीस्थितीत लेखनिक बदलणे आवश्यक असल्यास, त्यासाठी सक्षम प्राधिकारी यांचा पत्ता व दुरध्वनी क्रमांक

१४) लेखनिकास अल्पोपहार घ्यावयाचा असल्यास त्याने तो परीक्षेच्या अगोदर किंवा नंतर घ्यावा.

१५) उमेदवार व लेखनिक यांना परीक्षेच्या वेळा बद्दल संपूर्ण माहिती देण्यात यावी.

१६) अतिरिक्त वेळ :-

१. लेखी परीक्षा एक तासाची असल्यास त्यासाठी किमान २० मिनिटे अतिरिक्त वेळ देण्यात यावा.

२. त्याच प्रमाणे परीक्षेचा कालावधी एक तासापेक्षा अधिक असल्यास अतिरिक्त देताना प्रत्येक तासाला २० मिनिटे अतिरिक्त वेळ याप्रमाणे गणना करावी.

१७) परीक्षेच्या वेळी उमेदवारांचा गोंधळ व संभ्रम टाळण्यासाठी परीक्षा सुरु होणाच्या पूर्वी योग्य अशी बैठक व्यवस्था करण्यात यावी.

१८) अपंगांसाठी बसण्याची व्यवस्था शक्यतो तळ मजल्यावर करण्यात यावी.

क्र. अकआ/प्र-७/लेखनिक/परीक्षा/
०६-०७/२९५१
अपंग कल्याण आयुक्तालय,
महाराष्ट्र राज्य, ३ चर्चरोड, पुणे-१
दिनांकः - २० डिसेंबर, २००६.

परिपत्रक / महत्वाचे
मा. मुंबई उच्च न्यायालय प्रकरण प्राधान्य

विषयः- दृष्टिहीन, अल्पदृष्टि आणि अस्थिव्यंग, सेरेब्रल पाल्सीने बाधीत झालेल्या व्यक्ती, लिहीण्यास सक्षम नसल्यास त्यांच्या मागणीप्रमाणे परीक्षेसाठी लेखनीक पुरविणे व अतिरिक्त वेळ देणेबाबत.

संदर्भः- १) अपंग व्यक्ती (समान संधी, हक्काचे संरक्षण आणि संपुर्ण सहभाग) अधिनियम १९९५

२) मा. मुंबई उच्च न्यायालय यांचे याचिका क्रमांक ७०/२००२ व १२९/२००३ प्रकरणात दिनांक १६ नोव्हेंबर, २००६ चे आदेश.

३) मुख्य आयुक्त, अपंग कल्याण, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे इंग्रजी पत्र क्र. २७-ओ.आर/ (३) / सीसीडी / ९९, दिनांक १४/०५/२००३ व क्र. २७ - ओ.आर/ (३) / सीसीडी / ९९ / ६६०८, दिनांक ०२/०८/२०००.

४) महाराष्ट्र शासन, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग परिपत्रक क्रमांक अपंग-२००६/प्र.क्र.१०५/सुधार-३, दिनांक ९ डिसेंबर, २००६.

अपंग व्यक्ती (समान संधी, हक्काचे संरक्षण आणि संपुर्ण सहभाग) अधिनियम १९९५ मधील तरतुदीनूसार व मा.मुंबई उच्च न्यायालय दाखल करण्यात आलेल्या जनहित याचिका क्रमांक ७०/२००२ व १२९/२००३ संदर्भात प्रकरण प्राधान्य मा.मुंबई उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशानुसार सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागात त्यांच्या अखत्यारीत असलेला अपंगांचा अनुशेष तातडीने भरण्याचे आदेश आहेत. सदर न्यायालयीन प्रकरणात असे दिसून आले आहे की, दृष्टिहीन, अल्पदृष्टि आणि अस्थिव्यंग, सेरेब्रल पाल्सीने बाधीत झालेल्या व्यक्ती, यांच्या पदनरीकरीता ज्या पदाबाबत लेखी परीक्षा घेण्यात येतील त्यावेळी त्यांना लेखनिकाचे सहाय घेण्यास परवानगी देण्यात येत नाही. यामुळे सदर व्यक्तींवर होणारा अन्याय टाळण्याच्या दृष्टीने सर्व नियुक्ती प्राधिका-यांना कळविण्यात येत आहे की, अपंग व्यक्ती (समान संधी, हक्काचे संरक्षण आणि संपुर्ण सहभाग) अधिनियम १९९५ मधील प्रकरण क्रमांक ५ व ६ मधील तरतुदीनूसार दृष्टिहीन, अल्पदृष्टि आणि अस्थिव्यंग, सेरेब्रल पाल्सीने बाधीत झालेल्या व्यक्ती यांना लेखनिक उपलब्ध होण्यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करावी.

शैक्षणिक परीक्षा / नेमणूकीसाठी घ्यावयाची परीक्षा यासाठी अपंग उमेदवारांना लेखनिकाची सवलत देण्याबाबत मार्गदर्शक तत्वे.

१) अपंग उमेदवाराला परीक्षेसाठी लेखनिक हा परीक्षा घेणा-या प्राधिका-याने पुरवावा अथवा उमेदवाराने त्यांची इच्छा असल्यास स्वतः लेखनिकाची व्यवस्था करावी.

२) परीक्षेच्या वेळी पर्यवेक्षक आणि समवेक्षक यांनी योग्य ते पर्यवेक्षण करुन फसवणूकीचे किंवा तत्सम गैर प्रकार होणार नाहीत याची दक्षता घ्यावी.

३) प्रत्यक्ष अडचणी विचारात घेवून जर परीक्षा घेणा-या प्राधिका-याने लेखनिक पुरविला असल्यास, त्या प्राधिका-याने त्या लेखनिकाची सक्षमता तपासून निश्चित करुन घ्यावी.

४) परीक्षा घेणा-या प्राधिका-याने नेमणूकीच्या जाहिरातीमध्ये लेखनिक उपलब्ध करुन देण्याबाबत सुस्पष्ट उल्लेख करावा.

...२/-

१९) प्रश्न पत्रिकेमधील मूळ प्रश्नात दृष्य बाबी समाविष्ट असल्यास अथवा उमेदवाराकडून अशा दृष्य बाबींचा अर्थ लावणे किंवा दृष्य बाबींचे सादरीकरण करणे अपेक्षीत असल्यास अशा प्रश्नांचे ऐवजी पर्यायी प्रश्न पुरविण्यात यावेत. मात्र उमेदवारास उत्तर देण्यासाठी पर्यायी प्रश्नांचे ऐवजी मूळ प्रश्न निवडण्याची मुभा राहील.

२०) दृष्टीहीन उमेदवारांना उत्तर पत्रिका लिहीताना ब्रेलचा वापर करण्याची किंवा संगणक अथवा टंकलेखन यंत्र वापरण्याची मुभा राहिल. ब्रेल लिपीमधील उत्तर पत्रिकेचे मुल्यांकन हे ब्रेल लिपी जाणणा-या तज्ञ / परीक्षक यांच्याकडून करावे, शक्य झाल्यास प्रश्न पत्रिका ब्रेल लिपीमध्ये अथवा डिजिटल टेक्सट (Digital text) मध्ये पुरविण्यात यावी.

२१) एस.एस.सी / एच.एस.सी. परीक्षा मंडळे, सर्व विद्यापीठे, सर्व शैक्षणिक संस्था आणि सर्व नियुक्ती प्राधिकारी यांनी वरील सूचनांचे पालन करावे.

तरी वरील परिपत्रकाचे अवलोकन करुन संबंधीतानी त्याची त्वरीत योग्य ती अंमलबजावणी करावी व सदर विद्यार्थ्यांना दिलेल्या सुविधा सवलतींचा तपशील विद्यापीठाकडे वेळोवेळी पाठवावा.

सही

आयुक्त, अपंग कल्याण,
महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

प्रत : माहिती व कार्यवाहीस्तव सादर.

१) मा. प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२.

प्रति : माहिती व कार्यवाहीस्तव.

१) सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग

२) सर्व विभागीय आयुक्त

३) सर्व जिल्हाधिकारी

४) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परीषदा

५) विभागीय समाज कल्याण अधिकारी (सर्व)

६) विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, मुंबई शहर / उपनगर

७) सर्व समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परीषद

८) सर्व सेवायोजन अधिकारी, जिल्हा सेवायोजन केंद्रे